

LAUSUNTO

16.8.2013

OIKEUSMINISTERIÖ

Viite: Lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan tarkistamista koskevan työryhmän mietintö

Diaarinro: **OM/6/41/2012**

Asia: lausuntopyyntö

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystoiminnallinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 190 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 64 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto.

Lisätietoja: Anneli Pahta, anneli.pahta@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
Päisihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää saamastaan lausuntopyyntöä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

SOSTE pitää tärkeänä, että lakiehdotuksessa annetaan vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle mahdollisuus oman harkintansa mukaan rikosrekisteriotteen tarkistamiseen, mutta ei veloiteta toiminnan järjestäjää siihen.

Vapaaehtoistoiminnan järjestäjien joukko on heterogeeninen ja niiden toiminta kattaa koko Suomen. On selvää, että pienemmillä paikkakunnilla, missä henkilöt ja heidän taustansa ovat yleisesti tunnettuja, ei ole samanlaista tarvetta rikosrekisteriotteen pyytämiseksi kuin esimerkiksi ruuhkasuomessa, missä vapaaehtoistoimintaan hakeutuvia henkilöitä ei usein tunneta entuudestaan ja heidän vaihtuvuus voi olla suurta.

Ehdotuksen mukaan rikosrekisteriotteen voi pyytää toimeksiannosta myös vapaaehtoistoiminnan järjestäjän ”sisarjärjestö” tai keskusjärjestö. SOSTE pitää tätä ehdotusta hyvänä. On mahdollista, että kaikilla vapaaehtoistoiminnan järjestäjillä ei ole edellytyksiä pyytää rikosrekisteriotetta itse, vaan laissa asetettujen säännösten ja vapaaehtoisen oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että otteen pyytää esimerkiksi keskusjärjestö.

Ehdotuksessa todetaan, että Oikeusrekisterikeskus toimittaisi otteen suoraan vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle. SOSTEn käsityksen mukaan on parempi vaihtoehto lähettää ote suoraan vapaaehtoiselle itselleen. Vapaaehtoiseksi hakeutuvalla olisi otteen saatuaan vielä mahdollisuus arvioida haluaako hän esittää otteen toiminnan järjestäjälle vai ei. Lisäksi vapaaehtoiselle voitaisiin lähettää otteen mukana ohjeistus, jossa kerrotaan muun muassa mitä tietoja otteelta voidaan merkitä toiminnan järjestäjän rekisteriin ja että vapaaehtoisen kuuluu saada ote takaisin itselleen eikä se jää toiminnan järjestäjän haltuun. SOSTE on sitä mieltä, että otteen lähettämällä vapaaehtoiselle voidaan turvata huomattavasti paremmin lain säännösten toteutuminen ja vapaaehtoisen oikeusturva. Jos ote lähetetään suoraan toiminnan järjestäjälle, saattaa muun muassa syntyä mielikuva siitä, että järjestäjä voi pitää otteen itsellään, vaikka tämä ei olekaan sallittua.

Ehdotuksen mukaan vapaaehtoistoiminnan järjestäjällä tulee olla kokonaissuunnitelma erilaisista keinoista alaikäisen suojaamiseksi ja sen tulee arvioida ne vapaaehtoistehtävät, joihin valittavien vapaaehtoisten rikostausta on tarkoitus selvittää. Otteen hakeminen edellyttäisi alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta turvaavien toimien toteuttamista riittävässä määrin. On selvää, että lasten turvallisuus ja koskemattomuus varmistetaan parhaiten toiminnassa noudatettavien käytäntöjen ja

toimintakulttuurin avulla eikä rikosrekisteriotteen avulla. Rikosrekisteriotteen pyytäminen tietyissä tilanteissa on vain osa järjestön hyvää toimintakulttuuria.

SOSTE pitää hyvänä ehdotusta, jonka mukaan laissa edellytetään vapaaehtoistoiminnan järjestäjiltä sellaisia toimintaohjeita ja menettelytapoja, joilla edistetään lasten turvallisuutta ja koskemattomuutta. Hieman epäselväksi kuitenkin jää, edellytetäänkö ohjeiden ja menettelytapojen soveltamista kaikilta vapaaehtoistoiminnan järjestäjiltä vai ainoastaan niiltä, jotka aikovat pyytää vapaaehtoisesta rikosrekisteriotteen.

On tärkeää, että oteohjeet ovat erilaiset siitä riippuen mihin tarkoitukseen ne on annettu. Kaikki sellaiset toimet, jotka auttavat otteen pyytäjiä ja käyttäjiä havaitsemaan otteen visuaalisesta ulkoasusta sen mitä tarkoitusta varten se on myönnetty, työsuhdetta vai vapaaehtoistoimintaa varten, ovat henkilön oikeusturvan ja lain noudattamisen kannalta tarpeellisia.

SOSTE pitää ehdotuksen mukaisesti ensiarvoisen tärkeänä viranomaisten ja järjestöjen keskinäistä yhteistyötä lain tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisten käytäntöjen luomisessa. SOSTE on mielellään mukana yhteistyössä, jossa järjestöjen, Oikeusrekisterikeskuksen ja ministeriön yhteistyönä luodaan yhteisiä menettelytapoja ja ohjeistusta järjestöjen käyttöön lasten turvallisuuden ja koskemattomuuden takaavan toimintakulttuurin ylläpitämiseksi ja edistämistä vapaaehtoistoiminnassa.